

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ

Σελ. 27

Οικονομική πολιτική σε επικίνδυνο περιβάλλον

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Αν δεν αλλάξει η πορεία της οικονομικής κρίσης, ανάμεσα στις ευρωπαϊκές οικονομίες αυτή που κινδυνεύει να χάσει τα περισσότερα είναι η δική μας. Με ιδιαίτερα υψηλό δημόσιο χρέος, διαχρονικό παραγωγικό έλλειμμα και δυσμενή δημογραφικά χαρακτηριστικά, μπορεί να έχει θετικές προοπτικές μεσοπρόθεσμα μόνο εφόσον προσελκύσει σε μεγάλη κλίμακα επενδύσεις με καινοτόμα χαρακτηριστικά. Όμως, ο συνδυασμός των αυξανόμενων επιτοκίων, της εξαιρετικά ακριβής ενέργειας και της αβεβαιότητας που κυριαρχεί σήμερα παγκοσμίως δεν είναι ευνοϊκός για επενδύσεις. Αυτές θα κατευθυνθούν μόνο προς οικονομίες και τομείς που έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Η κρίση στην παγκόσμια οικονομία έχει στοιχεία που έρχονται από βάθος χρόνου. Αλλωστε, μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής ήδη εφαρμόστηκαν για πολύ μακρύ χρονικό διάστημα, ιδίως στην Ευρώπη. Τη διετία της πανδημίας εμφανίστηκαν ακραίες ανισορροπίες στην παραγωγή και τη ζήτηση, όπως και στα δημοσιονομικά των κρατών. Αντί όμως να κλείσουν οι πληγές, ακολούθησε έξαρση της γεωπολιτικής αβεβαιότητας, καταϊγίδα στις αγορές ενέργειας στην Ευρώπη

και πολύ υψηλός πληθωρισμός.

Συνολικά, η κρίση δεν θα περάσει γρήγορα ούτε αντιμετωπίζεται εύκολα με επιμέρους μέτρα πολιτικής. Η νομισματική πολιτική στην Ευρώπη οφείλει να στραφεί στην τιθάσευση του πληθωρισμού, διακινδυνεύοντας όμως να σπρώξει τις οικονομίες προς ύφεση. Τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι πολύ μικρά, δεδομένων των πρόσφατων μεγάλων ελλειμμάτων και της ανόδου στο κόστος χρηματοδότησης. Όσο για δομικές μεταρρυθμίσεις που θα αύξαναν την παραγωγικότητα και τα εισοδήματα μεσοπρόθεσμα, αυτές προϋποθέτουν αξιοπιστία και πολιτικό κεφάλαιο, που σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει αναλωθεί. Δύσκολα μπορεί να περιγράψει κανείς πώς στο επόμενο διάστημα δεν θα υπάρχει μείωση των πραγματικών εισοδημάτων στην Ευρώπη, γεγονός που θα φέρνει στην επιφάνεια νέες προκλήσεις πολιτικής. Ούτε, ασφαλώς, μπορεί κανείς να αποκλείσει περαιτέρω εξάπλωση της κρίσης, με μεγάλη αύξηση του κόστους χρηματοδότησης.

Τι σημαίνει αυτό το πλαίσιο για τη δική μας οικονομία; Και πώς συμβαδίζουν οι γενικότερες αρνητικές προοπτικές με τους ρυθμούς μεγέθυνσης που σήμερα καταγράφονται υψηλότερι από πολλές άλλες ευρωπαϊκές οι-

κονομίες, και την επίσης θετική πορεία σε εξαγωγές και επενδύσεις; Μήπως είμαστε ασφαλείς, εκτός των κινδύνων που έχουν οι υπόλοιποι; Η εικόνα είναι μεικτή. Από τη μια πλευρά υπάρχουν σήμερα δύο θετικές επιδράσεις στα εισοδήματα στη χώρα. Αφενός, μια οικονομία που προέρχεται από ακραία περιπέτεια κρίσης και ύφεσης, που συνοδεύτηκε και από 12 έτη επιτήρησης, έχει σημαντικά περιθώρια ανάκαμψης, καθώς απασχόληση και επενδύσεις επιστρέφουν προς περισσότερο φυσιολογικά επίπεδα. Αφετέρου, υπάρχει ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού και άλλων υπηρεσιών, με την έξοδο από τους περιορισμούς της πανδημίας. Από την άλλη πλευρά, η κάλυψη του επενδυτικού κενού όσο και ο δομικός μετασχηματισμός της οικονομίας δυσχεραίνονται από το ευρύτερο πλαίσιο κρίσης, ενώ ειδικότερα ο πληθωρισμός επιβαρύνει τα νοικοκυριά και την παραγωγή.

Το πώς λοιπόν θα υπάρξει, στη χώρα, άνοδος των εισοδημάτων στη συνέχεια δεν είναι προφανές και είναι χρήσιμο να υπάρχει σαφήνεια στην περιγραφή του προβλήματος. Η ροπή προς ύφεση και υψηλό κόστος χρηματοδότησης αναμένεται να είναι μια αρνητική επίδραση του εξωτερικού περιβάλλοντος. Εάν δεν

υπάρξει αύξηση των επενδύσεων σε κρίσιμους τομείς, γρήγορα η οικονομία μπορεί να οδηγηθεί σε παγίδα ύφεσης. Αλλωστε, δεδομένων των χρεών και των ελλειμμάτων, αν η οικονομία δεν μεγεθύνεται ικανοποιητικά κινδυνεύει σύντομα με νέο φαύλο κύκλο.

Μπορεί η οικονομία μας να δείξει χαρακτηριστικά που θα την καθιστούν ελκυστική για επενδύσεις, όπως και για ανθρωπινό κεφάλαιο, ενώ το εξωτερικό πλαίσιο είναι δυσμενές; Μπορεί να κινηθεί πειστικά αντίθετα στη γενικότερη αρνητική τάση; Είναι βέβαιο πως αυτό δεν μπορεί να γίνει αυτόματα, ούτε θα είναι εύκολο. Διαχρονικά, ένα περίπλοκο και ασαφές θεσμικό πλαίσιο έχει οδηγήσει σε επιχειρηματικότητα εσωστρεφή και ρηχή και σε απασχόληση χαμηλής αξίας. Η απάντηση, αναγκαστικά, θα είναι σε μεγάλο βαθμό πολιτική, με την ευρεία έννοια. Αν θα επιταχυνθεί η αξιόπιστη εφαρμογή πολιτικών που αλλάζουν το πρόσημο της οικονομίας και την καθιστούν πόλο έλξης. Εάν όχι, η όποια πρόοδος θα αποτελέσει παρένθεση και η γενικότερη τάση θα συμπαρασύρει σύντομα την οικονομία σε νέα αρνητική πορεία.

* Ο κ. Ν. Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.